

Forkurs i matematikk til lærerutdanninger – vedlegg

Bakgrunn

I regjeringens strategi Lærerløftet På lag for kunnskapsskolen, som ble lagt frem i 2014 fremgår det at Regjeringen vil skjerpe kravene for opptak til lærerutdanningen. I strategien heter det at:

"..lærerutdanningene skal ha høyere faglige ambisjoner på vegne av studentene. Gode studenter vil også stille høye krav til utdanningsinstitusjonene. Høye krav for å komme inn på lærerutdanning, vil dessuten bidra til å heve læreryrkets status.

Regjeringen vil derfor skjerpe karakterkravene for opptak til grunnskolelærer- og lektorutdanningene. Det er gode grunner til å anta at skjerping av opptakskravene, i en overgangsfase, vil føre til færre kvalifiserte søkere til lærerutdanningene."

Dette innebærer at søkere til grunnskolelærer- og lektorutdanningene i tillegg til 35 skolepoeng og et karaktergjennomsnitt på karakteren 3,0 i norsk, må ha et karaktergjennomsnitt på 4,0 i fellesfaget i matematikk (for de fleste innebærer dette 1P + 2P) fra videregående opplæring, for å bli tatt opp fra og med opptak til studieåret 2016-2017. Opptakskravet oppfylles også med minimum karakteren 2 i programfag i matematikk med minimum 140 timer (R- eller S-matte).

For å dempe rekrutteringsutfordringene er det bestemt at det skal tilbys forkurs i matematikk med en avsluttende prøve for søkere som har et karaktergjennomsnitt på minst 3,0, men som ikke har oppnådd 4,0 i fellesfaget i matematikk fra videregående opplæring.

Poeng- og karakterkravene som skal gjelde fra opptak høsten 2016, er fastsatt i §4-7 i *forskrift om opptak til høyere utdanning* (opptaksforskriften) 26. januar 2015, og kunngjort i rundskriv F-01-15.

Om planlagt forkurs

Departementet har bestemt at det er universiteter og høyskoler som tilbyr grunnskolelærer- og lektorutdanninger, som skal sørge for å tilby kurset.

Forkurset skal legge til grunn læreplaner for fellesfaget i matematikk (1P+2P) fra videregående opplæring.

Søkere til lærerutdanningene som oppfyller de fastsatte poeng- og karakterkravene etter tidligere bestemmelser, skal normalt behandles innenfor rammene av nasjonal opptaksmodell (NOM), selv om de ikke oppfyller det nye karakterkravet i matematikk. Dette innebærer at søkere til slike utdanninger som har minimum karakteren 3,0 i fellesfaget i matematikk, men som ikke oppfyller det nye matematikkkravet på 4,0, skal rangeres på grunnlag av sine skolepoeng fra vgo og rangeres i den/de kvoter som de kvalifiserer for. Slike søkere skal få tilbud i form av et såkalt "betinget" opptak i hovedopptaket. Forkurset skal organiseres som et sommerkurs, med oppstart i månedsskiftet juni/juli og avsluttes med en felles prøve for alle forkursene, i begynnelsen av august. De som har fått såkalt "betinget" opptak, og som består forkurs og den felles prøven i matematikk, vil kunne starte på lærerutdanningen. Sensur på den avsluttende prøven skal foreligge i midten av august, slik at kandidater som består prøven, kan starte på utdanningen umiddelbart.

Vurderingsskalaen for prøven skal være bestått/ikke-bestått, og bestått skal tilsvare et nivå på minimum karakteren 4.

Kandidater vil få forkortet mulighet til å klage på sensur. For å sikre at klagebehandlingen kan gjennomføres uten unødige forsinkelser, har departementet foreslått endring i universitets- og høyskoleloven (uhl), slik at institusjonene gis myndighet til å fastsette kortere frist for å påklage karaktersetting og eventuelle formelle feil ved prøven, jf departementets høringsbrev 16. september 2015 om endring av § 5-2 (1) i universitets- og høyskoleloven:

"Den som har vært oppe til eksamen eller prøve, kan klage over formelle feil innen tre uker etter at han eller hun er eller burde være kjent med det som forhold som begrunner klagen. Slik klage må få fremsettes for institusjonen. Institusjonen kan fastsette kortere klagefrist enn tre uker ved ikke bestått forprøve. Klagefristen kan ikke settes kortere enn én uke".

Søkere som begynner på forkurs, men som ikke består den avsluttende prøven, skal tilbys studieplass på det høyest prioriterte studiet (forutsatt at de har søkt andre studier) som de var kvalifisert for og konkurrerte seg inn på i hovedopptaket, selv om dette bryter med prinsippene i NOM. Gitt det faktum at hovedopptaket til høyere utdanning kunngjøres innen 20. juli, og forkurset må starte i månedsskiftet juni/juli, så vil de søkerne som velger forkurs, nødvendigvis måtte starte på forkurset uten å vite om de får såkalt "betinget" opptak til de aktuelle lærerutdanningene.

Langt de fleste søkerne vil ved kursstart (månedsskiftet juni/juli) vite om de oppfyller de spesielle opptakskravene, selv om de ikke vil vite om de får tilbud om studieplass. De vil også være kjent med alle sine karakterer (poengsum og karaktergjennomsnittet i norsk og matematikk) fra vgo slik at de vil være i stand til å vurdere sine muligheter for opptak. Søkerne poengsum fra vgo skal ikke påvirkes av bestått/ikke bestått forkurs. Dette betyr at bestått forkurs ikke skal gi uttelling i form av flere konkurransepoeng ved opptak til andre studier innenfor høyere utdanning

Organisering av forkurset

Fellesfaget i matematikk avsluttes normalt andre året i vgo. Det innebærer at de fleste søkerne derfor vil være kjent med sine karakterer i matematikk når de søker om opptak til høyere utdanning. Søkere som tar påbygging til generell studiekompetanse (gsk) og enkelte privatister avslutter fellesfaget i matematikk den våren de eventuelt søker om opptak til lærerutdanninger, og kjenner derfor ikke matematikkarakterene sine før vitnemålet foreligger, det vil si ca. 25. juni.

Organisering og opplegg for forkurset er drøftet med Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU), som ligger under Universitets- og høyskolerådet (UHR), Utdanningsdirektoratet (Udir) og Felles studieadministrativt tjenestesenter (FSAT - tidligere SO). FSAT har ansvar for opptak til høyere utdanning gjennom den nasjonale opptaksmodellen (NOM).

Alle institusjoner med relevant lærerutdanning skal sørge for tilbud om forkurs. De velger selv i hvilken form de vil tilby slikt kurs. Institusjonene har også ansvar for å informere søkere, FSAT og koordinator (se avsnitt under) om den modellen de velger. Forkurs kan organiseres som følger:

- ✓ undervisning på det respektive lærestedet.
- ✓ legges ut som et nettbasert tilbud (MOOC).

- ✓ kjøres i samarbeid mellom flere lærerutdanningsinstitusjoner.
- ✓ etableres i et samarbeid med en videregående skole, eller i samarbeid med en fylkeskommune.
- ✓ kjøpes av privat tilbyder.

Ansvarsområder for de ulike aktørene

Universiteter og høyskoler

Universiteter og høyskoler som tilbyr grunnskolelærer- og/eller lektorutdanning, skal sørge for tilbud om forkurs i matematikk. Det vil være opp til institusjonene selv å avgjøre om de vil utarbeide og tilby et eget opplegg for forkurs, eller om de velger å samarbeide om å gi et tilbud om forkurs med andre institusjoner som tilbyr lærer- og lektorutdanning, eller om de velger å kjøpe et kursopplegg, se under organisering.

Universitetene og høyskolene må sørge for at alle søkere til grunnskolelærer- og lektorutdanningen får god og korrekt informasjon om det nye karakterkravet. Alle søkerne til disse utdanningene må få informasjon om at de som har minimum 35 skolepoeng og et karaktergjennomsnitt på minimum 3,0 i norsk, og et karaktergjennomsnitt i matematikk som ligger mellom 3,0 og 4,0, er kvalifisert for forkurs i matematikk. Dette gjelder for alle søkere til de aktuelle lærerutdanningene, uansett prioritering.

Institusjonene har ansvar for å sørge for at informasjon om forkurset formidles til alle søkere til de aktuelle lærerutdanningene. Informasjonen må videre legges ut på nettsidene umiddelbart, om ikke dette allerede er gjort. Denne informasjonen må være koordinert med FSAT og omfatte søknadsprosedyrer og hvordan registrering til forkurs skal skje. Departementet forutsetter at søkere registrert på forkurs legges inn i NOM. Hvordan dette praktisk skal organiseres, må nødvendigvis konkretiseres i dialog mellom de utdanningsinstitusjonene som tilbyr lærerutdanning og FSAT.

Arbeidsdelingen og samarbeid mellom institusjonene og FSAT om informasjon til søkere må avklares mellom disse.

Universiteter og høyskoler skal behandle søknader om opptak til lærerutdanningen på vanlig måte i NOM.

Institusjonene har administrativt ansvar og må sørge for gjennomføring av felles prøve, gjennomføring av sensur og registrere resultat av prøve.

Institusjonene som arrangerer forkurs skal også utstede dokumentasjon om bestått forkurs. Slik dokumentasjon vil bli benyttet som grunnlag for vurdering av søkerne også ved andre institusjoner. De må også informere FSAT om resultatene fra den felles prøven. En slik bekreftelse vil være grunnlag for vurdering av endelig tilbud om studieplass.

Koordinator

Universitet i Agder (UiA) skal koordinere det videre arbeidet med å utvikle det faglige og praktiske opplegget for forkurset.

Det legges til grunn at UiA som koordinatororgan knytter til seg et nettverk for å sikre forankring i sektoren. Oppgavene til koordinatoren oppsummeres slik:

- ✓ koordinere utvikling av et faglig opplegg i samarbeid med lærestedene.
- ✓ følge opp planlegging og sørge for fremdrift ved etablering av forkurs.

- ✓ koordinere forberedelse og gjennomføring av eksamen/sensur/ sensurveiledning i samarbeid med universiteter, høyskoler og Utdanningsdirektoratet.
- ✓ være kontaktpunkt for Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet og FSAT.
- ✓ være kontaktpunkt for institusjonene.

Felles studieadministrativt tjenestesenter (FSAT)

Opptak til høyere grunnutdanninger, inkludert lærerutdanninger skjer gjennom Nasjonal opptaksmodell (NOM) som administreres av FSAT (tidligere Samordna opptak (SO)).

NOM er bygget opp med felles søknadsskjema, institusjonene gjør saksbehandling for hverandre, faste frister for søknad, innsending av dokumentasjon og tilbud om studieplass. Hensikten med NOM er å sikre at flest mulig søkere skal få tilbud på sitt høyest prioriterte studieønske i hovedopptaket som skjer innen 20. juli.

Søkere som har behov for, og som ønsker forkurs i matematikk for å kvalifisere for opptak til grunnskolelærer- og lektorutdanning, må få informasjon om denne muligheten så snart som mulig etter at søknaden er registrert. Hvem som skal gi slik informasjon må avklares i dialog mellom utdanningsinstitusjonene som tilbyr lærerutdanning og FSAT, både med tanke på søknadsprosedyren og registrering.

Det forutsettes at FSAT tar hovedansvaret for å utarbeide en modell for opptak til lærerutdanningen som i tillegg til søknadsprosedyre og registrering innebærer at søkerne får informasjon og tilbud om forkurs fra de aktuelle institusjonene. Modellen må ta høyde for at søkere til disse utdanningene får et såkalt "betinget" opptak til en lærerutdanning i hovedopptaket som de må svare ja eller nei til i hovedopptaket. Dette skal erstattes/registreres med et tilbud om studieplass for søkere som består forkurset. Slike søkere skal få tilbud på aktuell lærerutdanning som de konkurrerer seg inn på, med den poengsummen som ble registrert før hovedopptaket. Det forutsettes at institusjonene må kunne videreformidle resultatene av den avsluttende prøven til FSAT slik at søknadene kan sluttbehandles.

Det er kun søkere til de aktuelle lærerutdanningene som kan melde seg på forkuset.

I prinsippet faller lavere prioriterte studier automatisk bort i NOM når søkerne har fått et studietilbud. FSAT skal imidlertid legge til rette for at søkere som begynner på forkurs, men som ikke består den avsluttende prøven, tilbys studieplass på det høyest prioriterte studiet som de var kvalifisert for og ville ha konkurrert seg inn på i hovedopptaket, selv om dette bryter med prinsippene i NOM.

De fleste søkere som velger forkurs vil nok ønske å ta dette på studiestedet eller i nærheten av der de primært har søkt seg til. De kan likevel i hovedopptaket risikere å få såkalt "betinget" opptak ved et lærested de har prioritert lavere, fordi de ikke har høy nok poengsum til sin øverste prioritet.

FSAT må også sørge for at informasjon om forkurs blir formidlet til instanser som har ansvar for å veilede potensielle søkere til lærerutdanninger. Dette omfatter bl.a NAV, VOX og karrieresentrene i tillegg til videregående opplæring.

Utdanningsdirektoratet

Utdanningsdirektoratet skal sørge for utforming av den felles sentralgitte prøven. Denne skal utformes som en ordinær eksamen for 1P+2P (fellesfag Vg1 og Vg2). Vurderingskriteriene

utformes slik at bestått prøve er ekvivalent med et karaktergjennomsnitt på 4,0 i fellesfaget i matematikk fra videregående opplæring (1P+2P). Direktoratet skal bidra til godt samsvar mellom kompetansemål og prøve ved utarbeidelsen av den felles avsluttende prøven.

Utdanningsdirektoratet får ansvar for å sørge for å rekruttere et tilstrekkelig antall sensorer som skal sensurere prøvene. Sensorene vil få i oppdrag å vurdere besvarelsene på vanlig måte, men vil føre kun bestått/ikke-bestått etter hvorvidt kompetansen studentene viser vurderes til over/under karakteren 4. Utdanningsdirektoratet justerer eksisterende vurderingsveiledning slik at den beskriver kjennetegn på måloppnåelse for henholdsvis karakteren 3 og 4 tydeligere enn i dag, og gjennomføre sensorskolering for alle sensorer.

Direktoratet skal også sørge for at det er sensorer som kan påta seg eventuell klagesensur.

Til ordinær eksamen er det fylkesmannen som har ansvaret for å oppnevne sensorer. Utdanningsdirektoratet påtar seg ansvaret for å finne frem et fylkesmannsembete som kan oppnevne sensorer.

Fylkesmannens oppdrag vil måtte inkludere å være kontaktpunkt med koordinator for forkurset knyttet til gjennomføring og vurdering av prøven.

Utdanningsdirektoratet utarbeider den skriftelige prøven. Den distribueres til de universitetene og høyskolene som tilbyr forkurs og som dermed har det administrative ansvaret for at prøven gjennomføres.

Gjennomføringen av prøven skal skje etter de ordinære prosedyrer og regler for gjennomføring av eksamen i videregående opplæring. Dette er blant annet:

- ✓ Avsluttende prøve utarbeides av en nemnd på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet
- ✓ Prøven tar utgangspunkt i læreplanens kompetansemål for praktisk matematikk 1P (Vg1) og for praktisk matematikk 2P (Vg2) og prøver studentene i begge læreplaner.
- ✓ Den avsluttende prøven blir todelt - 2 timer uten hjelpemidler og 3 timer med alle hjelpemidler med krav til digitale verktøy, herunder regneark og graftegner
- ✓ Prøven vil bli sendt høyskolene i papirform og skal gjennomføres på papir. Bruk av digitale verktøy på Del 2 av eksamen dokumenteres ved hjelp av utskrifter som legges ved den øvrige prøvebesvarelsen
- ✓ Prøvebesvarelsene må sendes fra den enkelte høyskole til sensor 1. Sensor 1 sender prøvebesvarelsene videre til sensor 2 før sensorene møtes til fellessensur
- ✓ Prøvebesvarelsene MÅ sendes sensor 1 med postpakke «Ekspress over natten» dersom dette skal være mulig å gjennomføre innenfor den tidsrammen dette har til rådighet.

Det vises for øvrig til bestemmelser om eksamen i forskrift til opplæringsloven, og nettsidene til Utdanningsdirektoratet om eksamen.

Utdanningsdirektoratet må ved behov bistå koordinator for forkurset i faglige spørsmål knyttet til de fastsatte læreplanene for fellesfaget i matematikk.